Brev från Elof Bergman
till föräldrarna

1887-98

Fågred den 17 juni.
(Fredagen)

Käre Pappa!

Först och sist ett hjärtligt tack
för de kärkomna raderna från pappa.
Som jag ser i brefvet, beslöt sig
pappa för att genast företaga den
der lilla afstickaren till Kinnekulle o
ej uppskjuta besöket derpå till åter-
resan. Det var nog det bästa, som kunde
göras, när pappa nu en gång var-
så att säga – vid foten af Kinnekulle,
hvars friska grönska och växtlighet
ju stå i sitt härligaste flor under
försommaren.
I torsdags hade Dicksons föran-
staltat en storartad utfärd, hvartill
vi samtlige voro inbjudna. Färden

gälde Beateberg, ett ställe vid sjön Viken, der den härligaste utsigt erbjöd sig öfver Vestgötaslätten med Billingen och Kinnekulle i bakgrunden. Sedan vi der njutit af den uppfriskande skogsluften och under lek "fördrifvit" tiden, intogs en splendid middag, hvarefter hemresan anträddes. Derunder passerades ett herresäte, som sades vara en af Vestergötlands största egendomar. Den hette Ryholm. Ladugården var bland annat så ofantligt stor, att sjuhundra, säger 700, kannor dagligen ej var ovanligt.

Min tid förflyter här stilla och lugnt, om äfven något långsamt. Om man blott på bästa sätt kunde tillgodogöra sig densamma! Gemensam nattvardsläsning pågår nu nästan hvarje dag. Jag för min del studerar äfven, ehuru det ej kan bli så mycket, mina medtagna böcker, hvilket ju bådar

äkar alltid bidrager till trefnaden. Någon fransk läsning tillsammans med Elsa Laurin har ej kommit i fråga; deremot har jag lånat henne "Heilig ist die Jugendzeit", hvilken bok synes intressera henne.

(Något bref från Arsjö har jag tyvärr ej fått, sedan i måndags sände jag ett bref dit. Man får ju lof att ta i betraktande att kommunikationerna dit ut ej äro så bestiga.)

Farväl! och en uppfriskande vistelse i Strömstad önskas Pappa af hans son

Olof!

P. S. Sedan detta skrefs, har mottagit jag ett paket hemifrån, innehållande några böcker, bland annat en fullständig Bibel; jag skref nämligen och bad dem skicka med dessa.

Tisdags afton den 21 Juni 87.

Kära Pappa!

Jag fick i afton Pappas andra bref till mig. Deri finner jag med ledsnad, att mitt bref, som afsändes redan på lördagen, ej hunnit fram till Strömstad; hoppas dock, att underrättelsen från mig derefter ej så länge låt vänta på sig, på samma gång som jag uppmanas posttjenstemannen till en - om möjligt - raskare brefbefordran.

Jag ser vidare med glädje, att Pappa enligt sin resplan kommer att taga hemresan öfver denna ~~öfver våra~~ trakt. ~~denna väg~~. Pappa kan vara fullt förvissad om att, og i fall

ej något oförutsedt skulle komma att inträffa, ej skall uteblifva vid Moholms Station, tisdagen d. 28 Juni omkr. kl 1.

Från hemmet fick jag för några dagar sedan den första underrättelsen. — Allt väl.

I afton har farbr. T. hållit ett utdragadt gvällssamtal, rörande protektionism och frihandel, hvari han utlade såväl det ena som det andra partiets åsigter och ståndpunkt; utgången af undersökningen utföll, som Pappa nog redan förstått, till en glänsande seger för det förra.

Måtte dessa rader hinna fram till Pappa, innesluten

Att dessa rader, ~~innesslutande~~ ~~som~~ hvartill jämte en hjärtlig afskedshelsning åfven ~~inneslutit~~ kommer den glada förhoppningen af ett snart återseende, måtte hinna Pappa i Strömstad, är den ~~innerli~~ önskas högeligen af Elof.

hela mitt hjerta.

Farväl! Glöm ej heller i åtanken

Eder Elof.

Fågred: 1 Juli 1887.
(Fredagen)

Kära hemmavarande!

Ofta gå mina tankar hän till de kära Avesjöborna. Drifven af dylika tankar, fattar jag nu pennan för att sända några rader dit upp. Mammas tredje bref kom i förrgår och jag vill ej vara sen att svara.

I går slutade den gemensamma läsningen. Vid samma tillfälle utdelades pappas frikostiga gåfva till fem af socknens fattigaste läsbarn. Farbror Ternstedt höll till oss ett rörande tal, läggande oss varmt

[illegible] bok
[illegible]
[illegible] 7.
[illegible] 5 [illegible]
[illegible] 2
1/4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

på hjertat vigten och nödvändigheten af att ständigt vandra fram på lifvets, sanningens och dygdens smala, men dock segerkrönta väg. Till sist anbefallte han oss i Guds barmhertiga händer och sjöng derefter med sin ovanligt kraft~~fulla~~-och uttrycksfulla stämma följande vers:
"Dig vilje vi tillhöra, O Jesu! till vår död Och Herrans vilja göra I medgång, som i nöd! Då blir du når oss alla dar Intill vår lefnads ända, Som sjelf du lofvat har".

Om lördag kl. 4 blir konfirmationsförhör i Trästena kyrka och nattvardsgång påföljande söndag. Jag hörde af farbror i går, att han i nästa vecka ämnade resa bort till Skara i och för ett prestmöte. Han ansåg det då vara lägligt för oss att företaga den der tilltänkta Kinnekullefärden; annars hade vi, som han sjelf uttryckte sig, "lemnats åt vårt öde på några dar".

Hvad beträffar badning och badhus här nere, så kan jag nämna, att jag och Virgin invid en nära prestgården förbiflytande bäck slagit upp ett afklädningsrum, primitivt, men dock gjenande sitt ändamål. ~~Det~~ Bäcken anlitas åfven flitigt, enär de senaste dagarne medfört en allt annat än behaglig värme.

En lyckosam utgång af Ernst's tentamen önskar jag honom af

åfven kom, att morgonens stra-
patser började göra sig kännbara
i bena, men hemåt gick det
likväl med stryhande fart, hvar-
för jag åfven kom i god [nog] tid[igt] för
att få mig en god middag i
det då ~~med~~ på föräldrar och måls-
män öfverfyllda prestgårdshuset.
På aftonen skulle nämligen stor-
förhöret hållas.

Som jag ej tror mig om att
så här skriftligen något utförli-
gare kunna återgifva såväl detta
som farbrors på söndagen hållna
minnesrika tal, så vill jag nu
i stället nämna några ord om ett
folkskollärarmöte i Töreboda, det
jag fick i dag ~~vara~~ följa far-
bror. Han uppträdde här ~~med~~
och reklade programmet med

Fågred: den 5 juli 87.
(natten till onsdagen.)

Kära föräldrar!

Tack för de sista, kärkomna brefven,
hvilka jag fick i går. Jag vill nu
i korthet omnämna de sista dagar-
nes händelser.

I fredags afton beslämde jag
mig för att på lördagen fara till
Mariestad. Det förefaller väl
Er högst besynnerligt, hvad jag der
kunde hafva att göra; men se, sa-
ken var den, att jag der tänkte
köpa några böcker för att gifva
dem som konfirmationsgåfvor åt
Elsa Elin och de öfriga läskamra-
terna. Jag ärnade köpa fem exemplar
af Thomas a Kempis "Om Kristi efter-

följelse," hvilken bok farbror på det högsta rekommenderade. Men huru komma dit! Farbror rådde mig att resa på tåget den 3 1/4 mil långa vägen till Mariestad, ty om jag ginge, skulle jag blei rikligt förbi". Jag var deremot af annan tanke. Något öfver kl. 3 var det jag, som lade benen på ryggen "åt Mariestad till."

"Att "morgonstund har guld i mund", ej minst vid denna något tidiga timma, fick jag nu besanna, ty lätt och hurtigt gick det framåt i den härliga morgonstunden. Det är märkvärdigt att iakttaga, huru olika landskapet ter sig under dagens första stunder i jämförelse med dess senare timmar. Om morgonen synes

naturen vara insvept i en särskild högtidlig drägt, man kunde kalla den helgdagsdrägten, under det den längre fram på dagen får sitt vanliga, alldagliga utseende. Djuren hafva ännu ej vaknat upp; man hör blott då och då de bortdöende, melodiska ljuden från en ängsknarr, som ängsligt flyr för dagens annalkande. Ensamt kännes tiden fogtillfen det der från våra gemensamma resor.

Som sagdt är, raskt gick det framåt; kl. något öfver 7 var jag i Mariestad, sedan jag der gjort mina uppköp och tillfredsställt magens krof, anträddes hemmarschen; det hade då visserligen blifvit altför hett och gassigt för att kunna kallas angenämt, hvartill

sådana utmärkta tal, att ordföranden framförde mötets tack i följande ampla vitsord: "vi skollärare kunna här endast bjuda på hvardagskost, men kyrkh. Ternstedt har i dag bjudit oss på riktig gästabudsspis.

Farbrors första tal rörde sig förnämligast omkr. bestämmandet af det, som ordet frihet innebär. Som inledningsord hade han valt den upsaliensiska sentensen: "tänka fritt är stort, tänka rätt är större", hvilken han utan att förringa det värde, den helt visst innebär, ville ändra till: "tänka fritt det är att tänka rätt", ty att tänka verkligt fritt, det är att tänka, ej efter eget godtycke, som själf är slafbundet af så

mycket, som verkar störande och rubbande för ett sundt o fritt tänkande, ej det, utan att tänka inom ramen af de lagar, som gafs oss i skapelsen och uppenbarelsen. Dessa grundlagar bjuda oss att tänka inför och med Gud: "Upplyfter Edra hjertan till Gud," säger apostelen. Om vi tänka så, då ~~lemnas vi~~ få vi ock af höjden förmågan att tänka rätt.

Farbror reste från Töreboda till Skara senare på dan; han kommer ej hem förr än om fredag. Min konfirmation blir ej förr än ~~om~~ den 31 juli.

"Vår floden", som farbror brukade kalla sina gossar och flickor har nu lemnat prestgården, så att här har blifvit helt stilla och tomt. I morgon anträdes turen till Kinnekulle.

För att derför ej försofva mig i morgon och ej heller trötta med flera underrättelser, säger jag farväl för denna gång, derí inneslutande en varm helsning till bror Ernst

Eder Elof.

För resten vill jag först och sist säga och det i farbrors namn, att kära mamma först som sist alldeles skall slå bort alla tankar, som kunde kasta blott en den minsta skugga på gästfriheten i att prestgården i Fågred.
Mina ord i det föregående bör ej får ej heller på minsta vis förhindra Ernst att företaga en resan hitned, om någon sådan är tilltänkt.

Kanske mamma ville köpa några lämpliga böcker som gåfvor till Ivar o Erik; Jag hade tänkt ett exemplar hvar af boken "Om Kristi efterföljelse." 1 kr. stycket. Ett par hvita handskar och en hvit halsduk tror jag mig böra ha. gåfvan

Fågred Lördagen d. 23/7 87.

Tack, kära mamma, för det sista brefvet hemifrån, som jag fick i torsdags afton. Underrättelser hemifrån äro för mig alltid så kärkomna; denna gång i, om möjligt, högre grad, i det genom den glada underrättelsen om mammas snara hitkomst, som jag fann deri. Hvad beträffar mammas vistelse en dag på Mariesberg, så kan jag, helt öppet sagdt, sätta inte sätta mig in i en sådan resplan. Pappa känner nog till af egen erfarenhet, att vägen mellan Moholm och Falköping ej är så kort, att den bör lemnas utan att afseende --- u. 6. då vistelsen [illegible]

är reducerad till ett sådant minimum, som en dag på Mösseberg i alla fall måste betraktas. Hellre då begifva sig i väg t. ex. på måndags morgon, förutsatt att mamma ej lemnat tanken på en färd till Mösseberg – något, som jag ingalunda tillstyrker, ty Mösseberg är i alla afseenden alt för beryktad, för att mamma ej borde göra en tillder – resa förbi Fågred och Moholm, men likvål ej underlåta att vifta åt mig som står vid en grindstuga, då tåget något öfver kl. 4 brusar förbi, stanna på Mösseberg tisdagen, onsdagen, resa åter hit på torsdagen. Hvarför inte mamma bör komma hit på onsdagen, vill jag i all tysthet säga. Som Fågreds prestgård utöfvar en

mäktig dragningskraft på farbrors vänner och bekanta och det är visst ingenting att förundra sig öfver, så är har följaktligen oftast, hvad man kallar "fullt hus." Då nu i nästa vecka förutom föräldrar åtskilliga andra komma att besöka F-t, är det naturligt, att det kommer att falla sig rätt svårt att bereda sofplatser åt alla, i synnerhet som farbror inte vill veta af något inqvarterande i bondgårdarne (något som för öfrigt inte alltid går så lätt för sig). Farbror bad mig skrifva härom med den önskan, att mamma ville uppskjuta sin hitkomst till dagen derpå. Men om inte mamma kommer på torsdagen då blir farbror helt säkert ledsen och jag ännu mer

Anna Vikström bor här ännu.
Hon ärnar stanna öfver konfirma-
tionen. Jag är säker på, att hon,
då hon beslutade sig för att stan-
na längre än ärnadt, ~~var~~ deruti leddes af
den tanken att snart få träffa
mor. Glädjen deri har hon ock
låtit mig förstå. Mamma och
hon skola då efter hennes plan
dela rum.

Men hvad ser jag. Klockan är tu,
den tid då posten går. Jag måste
hasta för att säga mamma
pappa och bror ett sista
varm helsning. Farväl säger
Eder Elof.

har lättare att noggrannare precisera, hur man uppfattar saken.

Hälsning till Mor o Frideborg.

T. Mors Elof.

Stockh. d. 19.3.98

Kära Mor!

Mor frågte förra söndagen, om jag tyckte det var tråkigt, att Avesjö såldes. Jag svarade just ingenting alls derpå. Jag inser till fullo att Avesjö kvarhållande alltid kommer att medföra en del besvär och kostnader, men kanske dessa uppvägas genom en del andra förhållanden i riklig grad. I en framtid, möjligen redan om några få år komma Mor, Ernst och äfven Frideborg att ångra beslutet om det förhastade för-

säljandet af Avasjö. Jag förstår
Ernst mycket väl, då han nu
med sin blifvande maka vill
om somrarne känna sig lös
och ledig för att kunna resa,
dit håg och lust bjuda. Kan
han icke äfven så göra och
Avasjö ändock kvarstanna inom
slägten. Att Schüsslers sålde
sitt ställe, var mera natur-
ligt, då de ju ej efterlemna-
de några ättlingar. Kanske
först sedan det är såldt, kom-
ma Mor, Ernst och Frideborg
att inse ~~hvad~~ Avasjö i en
framtid kunde blifva, om
det stannade inom slägten.
Kanske vi om en 5, 10 år kom-
ma att säga: "det hade allt varit

bra skönt att haft kvar Avasjö."
då kanske när badortsresor eller
andra resor på kontinenten eller
inomlands, uppsökandet af intres-
santa personligheter och andra nö-
jen m.m. förlorat något af sin
tjuskraft och det lugna, stilla landt-
lifvet på egen torfva skattas
som ett stort behag. Jag talar
här inte minst till mig själf,
då jag ju varit den, som ofta
sagt, att jag ej har trifts på Avasjö
med dess "Stilleben" och kanske än-
nu är den i familjen, som mest
~~älskar~~ ombyte och ett rörligt lif.
Jag hoppas Mor ej missförstår
brefvets afsigt eller misstycker, att
jag uttryckt mina tankar
skriftligt, då man ju alltid